

ВИКОРИСТАННЯ ПІДРУЧНИКІВ ТА МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ІЗ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Англійська мова, що вивчається у вищих навчальних закладах на нефілологічних спеціальностях, відноситься до дисциплін, які викладаються зі спеціальною метою – професійним спрямуванням. В залежності від напрямку, обраного студентом, визначаються специфічні потреби майбутнього фахівця. На думку М. В. Афанасьєвої [1, с. 69], ефективність викладання іноземної мови залежить від акцентуації на особистість студента. Врахування інтересів та запитів студентів допомагає педагогу більш якісно навчати пропонованій дисципліні.

Викладання англійської мови студентам на молодших курсах вищого навчального закладу включає два взаємозв'язані спрямування: загальний та професійно орієнтований. Загальний напрямок передбачає засвоєння лексичного мінімуму загальнонавчаних тем для повсякденного спілкування. Студент має навчитися розповідати про себе, свою сім'ю, представляти свого друга, описувати характер людини. Майбутній фахівець також повинен опанувати лексичним складом і фразами, характерними для спілкування на загальні теми: «Моє місто (село)», «Моє хобі (дозвілля)», «Візит до лікаря», «В театрі», «Клімат та погода (рідної та англійської країни)», «На пошті», «Особливості національної кухні» тощо. Паралельно засвоюються та вдосконалюються навички діалогічного мовлення, граматичні навички.

Професійно орієнтований напрямок, або напрямок для специфічної цілі, передбачає оволодіння лексикою, характерною для певної спеціальності: правознавства, туризму, управління, журналістики та інших [4, с. 145]. Як зауважує Р. Мільруд, для ефективного оволодіння спеціальною лексикою студент має бути забезпечений підручниками та методичними матеріалами, що відображають його майбутній фах [3, с. 3]. На думку вченого, саме такі підручники допомагають викладачеві вирішати основне завдання викладання іноземної мови – формувати у студентів компоненти комунікативної компетенції, які були б затребувані при роботі за спеціальністю [3, с. 3]. Вибір підручників також залежить від рівня володіння студентом іноземної мови, а також від інтересів, які переслідують студенти.

Складність навчального процесу полягає в тому, що не всі існуючі підручники відповідають обом напрямкам. Українські та російські навчальні книги здебільшого спрямовані або на загальний, або на професійний напрямок. В умовах обмеженої кількості годин, що відводиться на формування основних мовленнєвих навичок (дві години на тиждень на першому курсі та одна година на тиждень – на другому), викладачеві приходиться брати за основу підручник професійної спрямованості та доповнювати його власними методичними матеріалами загального напрямку. Крім того, у вітчизняних учбових посібниках не враховується рівень володіння студентами іноземною мовою. Також вітчизняні підручники не завжди забезпечені аудіо та відео додатками.

Найбільш вдалою вітчизняною навчальною книгою загального напрямку, на наш погляд, є підручник за редакцією В. К. Шпака (Англійська мова для

повсякденного спілкування: Підручник/За ред. В. К. Шпака, 2-ге вид. – К.: Вища школа, 2000. – 302 с./Шпак Валерій Кирилович, Полулях Владислав Якович, Кириченко Зінаїда Федорівна, Голуб Ніна Михайлівна, Дяченко Наталія Георгіївна, Цехмістренко Ольга Вікторівна.). В підручнику представлені теми для спілкування, необхідний лексичний та граматичний мінімум. Цінним є пропонування автором навчальної книги фразеологізмів для вживання в невимушеній розмові. Серед зарубіжних видань досить повним та ефективним у навчанні іноземній мові загального напрямку, на нашу думку, є чотиритомне лондонське видання підручнику К. Е. Екерслі (Eckersley C. E. Essential English for Foreign Students). В посібникові лексичний та граматичний мінімум, теми для загальнонавчального контактування представлені через посередництво студентів-іноземців, які вивчають англійську мову. Матеріал підручника поживляють рольові ігри, комікси, гумористичні ситуації, кросворди. Особливу увагу автор видання приділяє використанню однокореневих слів у різних контекстах та ситуаціях. Отже, враховуються нюанси вживання окремих лексем в англійській мові. Навчальні книги використовуються диференційовано, в групах із різним рівнем навчання.

Поміж підручників професійної спрямованості можемо виокремити навчальні видання для юристів (Зеликман А. Я. Английский для юристов: учебник / А. Я. Зеликман. – Изд. 13-е. – Ростов-на-Дону: Феникс. – 2008. – 410 с. – (Высшее образование)/Александр Яковлевич Зеликман) та психологів (Коваленко П. И. Английский для психологов: учебное пособие/Коваленко П. И. – Изд.3-е. – Ростов-на-Дону: Феникс. – 2005. – 319 с. – (Высшее образование)/Пётр Игоревич Коваленко). У вказаних підручниках дібраний лексичний та граматичний матеріал побудований на професійній термінології. Але тексти професійного спрямування ми вважаємо досить складними для студентів. Тобто знов-таки не завжди враховується рівень володіння іноземною мовою.

Більшість підручників британських видавництв враховують рівень іншомовної компетентності студентів. В залежності від ступеню розробки професійного напрямку кількість рівнів варіюється від двох до шести. Підручники часто доповнюються робочим зошитом, тестовими завданнями для самоконтролю, аудіо та відео додатками. Змістова побудова таких навчальних комплексів передбачає рольові ігри та подальше спілкування іноземною мовою на професійному рівні. Але напрямок таких видань – ділове контактування англійською мовою (наприклад, підручник Market Leader – Business English видавництва Pearson-Longman, автори: David Cotton, David Falvey, Simon Kent; має шість рівнів). Подальше вивчення іноземної мови з метою використання її в ділових стосунках передбачено програмою на старших курсах.

Із практики викладання різним спеціальностям гуманітарного профілю у вищих навчальних закладах ми можемо констатувати, що студенти, в залежності від обраної спеціальності, мотивації до навчання та бачення перспективи застосування знань із англійської мови, обирають різні форми опанування іноземною мовою. Одні студенти зосереджуються на читанні та перекладі професійно спрямованих текстів, інші бажають спілкуватися на професійні теми. Є такі студенти, яких цікавить спілкування тільки побутового характеру.

З урахуванням різних учбових та професійних потреб студентів пропонуємо різнорівневі завдання. Якщо майбутні фахівці тяжіють до спілкування на

професійній основі, пропонуємо їм обіграти реальні ситуації з практики за їхнім фахом. Для досягнення мети студентам необхідно проаналізувати друковані джерела за фахом, часто англійською мовою. Навпаки, якщо студенти налаштовані на читання та переклад текстів за спеціальністю, пропонуємо їм за матеріалами опрацьованої літератури скласти діалоги та інсценувати їх у групі. Студенти, які прагнуть спілкуватися на побутовому рівні, отримують для прочитання та перекладу коротенькі (не більше сторінки А4) аутентичні дописи професійного спрямування, дібрані з друкованих та електронних джерел. Студент за бажанням може реферувати або переказати таку статтю, може підібрати за зразком подібну статтю та презентувати її англійською мовою однокурсникам на занятті. Студентам також пропонуються для прочитання, аналізу й переказу адаптовані художні твори з урахуванням рівня володіння англійською мовою. Зазвичай такі тексти супроводжуються завданнями на вдосконалення граматичних навичок та навичок спілкування. Студенти також проглядають відеосюжети, в яких відображені різні ситуації спілкування.

Таким чином, у процесі навчання іноземній мові для професійного спрямування викладачеві доводиться компонувати матеріал різних підручників, доповнювати змістове наповнення навчальних видань додатковими методичними матеріалами. У процесі практичного навчання англійській мові необхідно враховувати рівень сформованості мовленнєвих навичок студентів, бажання їх подальшого вдосконалення. Важливе значення має спрямування студентів на професійне володіння англійською мовою.

Список літератури

1. Афанасьєва М. В. ESP – англійский для специальных целей: История и современность // Гуманитарные науки. – 2012. – № 3. – С. 68 – 70.
2. Беленкова Г. А. Продуктивно-функциональная модель обучения английскому языку для специальных медицинских целей // Беленкова Гульнара Анасовна. – <http://www.emissia.org/offline/2012/1903.htm>
3. Мильруд Радислав. Обучение языку в специальных целях: сущность, методика, рефлексия. - <http://iyazyki.ru/2013/05/english-special/>
4. Чилингарян К. П. Английский для специальных (АСЦ) целей в современном обществе // Международный журнал экспериментального образования. – 2014. – № 3 – С. 145 – 150. - [http:// www.rae.ru/meo/?Section=content&op=show_article&article_id=4681](http://www.rae.ru/meo/?Section=content&op=show_article&article_id=4681)